

SELF-ESTEEM, ATTITUDE TOWARDS CYBERBULLYING, AND CYBERBULLYING AMONG HIGH SCHOOL STUDENTS*

*Chaowalit Srisoem, B.N.S.***, *Tusana Thaweekoon, Ph.D., RN.****, *Patcharin Nintachan, Ph.D., RN.*****

Abstract

Objective: To compare self - esteem and attitude toward cyberbullying among cyber victim, cyberbully, cyberbully-victim and non-involved groups in high school students.

Methods: The sample was 777 high school students from one province in the Northeast of Thailand. Data were collected using self - administered questionnaires, including a demographic questionnaire, Cyberbullying scale, Attitude toward cyberbullying scale, and Rosenberg's self-esteem scale. Data were analyzed using descriptive statistics and one-way analysis of variance.

Results: The results showed that about 14.9% had been cyberbullied (cyber victim); 13.3% had cyberbullied others (cyberbully); 46.5% had both cyberbullied others and been cyberbullied (cyberbully-victim); 25.3% had not been involved in cyberbullying. There were significant differences in mean scores of self - esteem and attitude toward cyberbullying among 4 groups of cyberbullying behaviors. Cyberbully-victim group had significantly lower self-esteem than cyberbully group ($p = .000$) and non-involved group ($p = .014$). Moreover, the cyberbully-victim group had a significantly higher positive attitude toward cyberbullying than cyberbully group ($p = .003$) and cyber victim group ($p = .033$).

Conclusion: Results from this study could be applied for developing programs to promote self-esteem and adjust attitude toward cyberbullying that is appropriate to the different experiences by cyberbullying groups.

Keywords: cyberbullying, high school students, self-esteem, attitude toward cyberbullying

*Thesis, Master of Nursing Science Program in Psychiatric and Mental Health Nursing, Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University

**Student, Master of Nursing Science Program in Psychiatric and Mental Health Nursing, Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University

***Corresponding author: Assistant Professor, Ramathibodi School of Nursing, Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University, e-mail: tusana.tha@mahidol.edu

****Associate Professor, Ramathibodi School of Nursing, Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University

Received: 12 February 2020, Revised: 21 April 2021, Accepted: 29 April 2021

การเห็นคุณค่าในตนเอง ทักษะคิดต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล และพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย*

เชาวลิต ศรีเสริม, พย.บ. **, ทศนา ทวีคุณ, Ph.D., RN. ***, พชรินทร์ นันทจันทร์, Ph.D., RN. ****

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ : เพื่อเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเอง และทักษะคิดต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกลุ่มผู้ถูกรังแก ผู้รังแกผู้อื่น ผู้ที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแก และผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล

วิธีการศึกษา : กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย จำนวน 777 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง และแบบสอบถามทักษะคิดต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยายและสถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการศึกษา : พบว่านักเรียน ร้อยละ 14.9 เคยถูกรังแกผ่านโลกโซเชียล ร้อยละ 13.30 เคยรังแกผู้อื่น ร้อยละ 46.50 เคยเป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแก และร้อยละ 25.30 ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล ค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเอง และทักษะคิดต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลของนักเรียนแต่ละกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีค่าเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่ากลุ่มผู้รังแกผู้อื่น ($p = .000$) และกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล ($p = .014$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีค่าเฉลี่ยของทักษะคิดทางบวกต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลสูงกว่ากลุ่มผู้รังแกผู้อื่น ($p = .003$) และกลุ่มผู้ถูกรังแกผ่านโลกโซเชียล ($p = .033$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุป : ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองและปรับเปลี่ยนทักษะคิดต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต่อไป

คำสำคัญ : พฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย การเห็นคุณค่าในตนเอง ทักษะคิดต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล

*วิทยานิพนธ์ หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

**นักศึกษา หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

***ผู้ประสานงานบทความ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โรงเรียนพยาบาลรามธิบดี คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล, e-mail: tusana.tha@mahidol.edu

****รองศาสตราจารย์ โรงเรียนพยาบาลรามธิบดี คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

วันที่รับ: 12 กุมภาพันธ์ 2563, วันที่แก้ไข: 21 เมษายน 2564, วันที่ตอบรับ: 29 เมษายน 2564

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการพัฒนาทางเทคโนโลยีการสื่อสารมีมากขึ้น ประชาชนเข้าถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ง่าย จึงเป็นช่องทางให้เกิดพฤติกรรมความรุนแรงรูปแบบใหม่เรียกว่า พฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ผู้รังแกข่มขู่ คุกคาม ผู้ถูกรังแกผ่านทางเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดความเครียด วิตกกังวล ซึมเศร้า และปัญหาสุขภาพจิตอื่น ๆ ได้ (วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์, สุจินดา ช่องจีน และสาลิณี จันทรเจริญ, 2552; Hinduja & Patchin, 2010; Tokunaka, 2010) พฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์ส่วนมากพบในกลุ่มวัยรุ่น โดยในสหรัฐอเมริกาพบร้อยละ 20.00 (Hinduja & Patchin, 2008) ในประเทศจีนพบร้อยละ 37.00 (Zhou et al., 2013) ส่วนการศึกษาในประเทศไทยพบว่า ร้อยละ 33.60 เคยรังแกผู้อื่นทางโลกไซเบอร์ และร้อยละ 43.10 เคยถูกรังแกทางโลกไซเบอร์ (วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ และคณะ, 2552) ขณะที่การศึกษาในนักเรียนหญิง พบว่าร้อยละ 45.40 เคยถูกข่มขู่ คุกคามผ่านโลกไซเบอร์ ร้อยละ 16.30 เคยถูกเผยแพร่ข้อมูลให้ร้าย และร้อยละ 5.30 เคยถูกคุกคามทางเพศผ่านโลกไซเบอร์ (พิมพ์วิทย์ บุญมงคล และคณะ, 2556)

พฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์สามารถจำแนกออกเป็น 4 กลุ่ม ตามประสบการณ์การรังแก ได้แก่ กลุ่มผู้ถูกรังแก ผู้รังแกผู้อื่น ผู้ที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแก และผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรังแกกันผ่านทางโลกไซเบอร์ (Bauman, Toomey, & Walker, 2013; Hinduja & Patchin, 2010) พฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์

ส่งผลกระทบต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนี้ได้หลากหลาย โดยพบว่าผู้ถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองลดลง (Bauman, Toomey & Walker, 2013) มีความคิดทำร้ายตนเอง และพฤติกรรมฆ่าตัวตาย (Bauman et al., 2013; Litwiller & Brausch, 2013) ในกลุ่มผู้รังแกผู้อื่นผ่านโลกไซเบอร์พบว่า มีการเรียนรู้ในโรงเรียนลดลง (Kowalski & Limber, 2012) มีการใช้สารเสพติด (Schenk & Fremouw, 2012) รวมทั้งมีพฤติกรรมก้าวร้าวในลักษณะอื่น ๆ (Goebert et al., 2011) สำหรับในกลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ พบว่ามีการเห็นคุณค่าในตนเองลดลง (Hinduja & Patchin, 2010) และมีพฤติกรรมเสี่ยงอื่น ๆ เช่น การใช้สารเสพติดร่วมด้วย (Kowalski, Morgan, & Limber, 2010)

จากการทบทวนงานวิจัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์ในวัยรุ่น อาจจัดกลุ่มเป็นปัจจัยด้านบุคคล ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ (Hinduja & Patchin, 2008) อายุ (Kowalski et al., 2010) ประสบการณ์พฤติกรรมรังแกกันแบบเผชิญหน้า (Zhou et al., 2013) การเห็นคุณค่าในตนเอง (Chang et al., 2013; Sticca et al., 2013) ทักษะคิดต่อ พฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์ (Barlett & Gentile, 2012; Elledge et al., 2013) ระยะเวลาการใช้อินเทอร์เน็ต (Zhou et al., 2013) ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ สัมพันธภาพครอบครัว (Hemphill et al., 2012) การเลี้ยงดูแบบปกป้อง (Flonos et al., 2013) ส่วนปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ อิทธิพลของเพื่อน (Patchin & Hinduja, 2012) การช่วยเหลือจากครู เจ้าหน้าที่ และกฎระเบียบของโรงเรียน

(Zhou et al., 2013) เป็นต้น ซึ่งปัจจัยคัดสรรที่เกี่ยวข้องกับกับพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลในวัยรุ่นในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง และทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล อันเป็นปัจจัยทางจิตสังคมที่สำคัญซึ่งเกี่ยวข้องกับการวางแผนดูแลและป้องกันปัญหาพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลในวัยรุ่นต่อไป

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองและพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลในวัยรุ่นที่ผ่านมาพบว่า ในแต่ละกลุ่มที่มีประสบการณ์การรังแกต่างกันจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกัน (Bauman et al., 2013; Chang et al., 2013; Patchin & Hinduja, 2010) กลุ่มผู้ถูกรังแกมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล และกลุ่มผู้รังแกผู้อื่นมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่ากลุ่มผู้ถูกรังแก (Bauman et al., 2013; Patchin & Hinduja, 2010) กลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแกจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่ากลุ่มผู้ถูกรังแก และกลุ่มผู้รังแกผู้อื่น (Kowalski & Limber, 2012; Patchin & Hinduja, 2010; Zhou et al., 2013) สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลพบว่า กลุ่มผู้รังแกผู้อื่นมีทัศนคติทางบวกต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลสูงกว่ากลุ่มผู้ถูกรังแก (Kodama, Harriger, Krumrei, & Miller-Perrin, 2015; Heirman & Walrave, 2011) และกลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแกมีทัศนคติทางบวกต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ (Elledge et al., 2013; Heirman & Walrave, 2011) สำหรับในประเทศไทยยังไม่พบการศึกษาเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าใน

ตนเองและพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลในวัยรุ่นในแต่ละกลุ่มที่มีประสบการณ์การรังแกผ่านโลกโซเชียล

จังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นจังหวัดขนาดใหญ่และมีประชากรมากเป็นอันดับ 2 ของภาค จากสถิติของจังหวัดที่ผ่านมาพบว่า ประชาชนมีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของตนเอง ร้อยละ 87.00 และมีการใช้อินเตอร์เน็ตเป็นประจำ ร้อยละ 38.00 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559) แต่ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลในวัยรุ่น ซึ่งการศึกษาพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต ในการส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาจิตเวชและสุขภาพจิตในวัยรุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักเรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล การเห็นคุณค่าในตนเอง และทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการเห็นคุณค่าในตนเอง และทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลในวัยรุ่นกลุ่มผู้ถูกรังแก ผู้รังแกผู้อื่น ผู้ที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแก และผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล

สมมติฐานการวิจัย

1. การเห็นคุณค่าในตนเองในวัยรุ่นกลุ่มผู้ถูกรังแก ผู้รังแกผู้อื่น ผู้ที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแก และผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลแตกต่างกัน

2. ทักษะคิดต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลในวัยรุ่นกลุ่มผู้ถูกรังแก ผู้รังแกผู้อื่น ผู้ที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแก และผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยในการศึกษครั้งนี้ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล การเห็นคุณค่าในตนเอง และทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล ซึ่งการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการรับรู้ที่บุคคลมีต่อตนเองว่ามีความสามารถ ความสำคัญ หรือมีคุณค่าทัดเทียมผู้อื่น (Rosenberg, 1965) เมื่อถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลวัยรุ่นจะรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองและดีกว่าผู้รังแกส่งผลให้มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ (Chang et al., 2013; Fredstrom, Adams, & Gilman, 2011; Nixon, 2014) ในขณะที่กลุ่มผู้รังแกจะมองว่าตนเองมีความสามารถในการควบคุม และกลั่นแกล้งผู้อื่นได้ รู้สึกได้รับชัยชนะ รู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่ากลุ่มผู้ถูกรังแก ส่วนในกลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแกจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำกว่ากลุ่มอื่น ๆ (Kowalski & Limber, 2012; Patchin & Hinduja, 2010) อาจเกิดจากการพยายามโต้ตอบกลับนำไปสู่ความรู้สึกไม่มั่นคงทางจิตใจ มองตนเองแง่ลบ สูญเสียความมั่นใจ รู้สึกผิด และนำไปสู่การเห็นคุณค่าในตนเองลดลง (Brack & Caltabiano, 2014;

Nixon, 2014) จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า กลุ่มผู้ถูกรังแก กลุ่มผู้รังแกผู้อื่น และกลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแกผ่านโลกโซเชียล มีการเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกัน (Bauman, Toomey, & Walker, 2013; Chang et al., 2013; Patchin & Hinduja, 2010) ในขณะที่บางการศึกษาไม่พบความแตกต่างในแต่ละกลุ่ม (Brack & Caltabiano, 2014; Sticca et al., 2013)

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลกับพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล ทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล เป็นการประเมินค่าของพฤติกรรมว่า พฤติกรรมนั้นเป็นสิ่งที่ชอบหรือไม่ชอบ โดยหากประเมินได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่ชอบ จะส่งผลให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นออกมา (Ajzen, 1991) วัยรุ่นที่มีทัศนคติทางบวกต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล คือการที่วัยรุ่นประเมินค่าของพฤติกรรมว่าเป็นพฤติกรรมที่สามารถทำได้ เป็นเรื่องปกติ ไม่ได้ทำร้ายใคร เป็นวิธีการระบายความรู้สึกอย่างหนึ่ง และเป็นเรื่องสนุกสนาน การที่วัยรุ่นมีทัศนคติทางบวกต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลจะนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมผ่านโลกโซเชียลมากขึ้น (วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ และคณะ, 2552) จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้รังแกผู้อื่นมีทัศนคติทางบวกต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลสูงกว่ากลุ่มผู้ถูกรังแก (Kodama et al., 2015; Heirman & Walrave, 2011) โดยกลุ่มผู้รังแกผู้อื่นมักจะมีทัศนคติทางบวกต่อพฤติกรรมการรังแกสูง ในขณะที่กลุ่มผู้ถูกรังแกจะมีทัศนคติทางบวกต่อพฤติกรรมการรังแกต่ำ (Barlett & Gentile, 2012; Suriyabandara, 2017)

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า กลุ่มที่มีประสบการณ์พฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลที่แตกต่างกัน น่าจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองและทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 จากโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 777 ราย โดยเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างคือ สามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาไทยได้ และได้รับความยินยอมเข้าร่วมวิจัยจากทั้งตัวนักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียน

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลัก power analysis ของโคเฮน (Cohen, 1988) กำหนดขนาดอิทธิพล small effect size ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) = .05 อำนาจการทดสอบ (Power of the test) = .80 คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*power Version 3.1.9 (Buchner, 2010) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 700 ราย เพื่อป้องกันการไม่สมบูรณ์ของข้อมูลจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 10.00 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 770 ราย

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายในการสุ่มเลือกโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 2 โรงเรียนจากทั้งหมด 8 โรงเรียน จากนั้นทำการสุ่ม

ห้องเรียน และเก็บข้อมูลจากนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์คัดเข้าตามความสนใจ ได้แบบสอบถามที่นักเรียนตอบแบบสอบถามสมบูรณ์จำนวน 777 ฉบับ ซึ่งเพียงพอตามการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างข้างต้น

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล และได้รับอนุญาตในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียน มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการวิจัย และสิทธิของกลุ่มตัวอย่างก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งผู้วิจัยได้ขอความยินยอมจากผู้ปกครองในการให้นักเรียนเข้าร่วมการวิจัยโดยการลงนามในหนังสือยินยอมเข้าร่วมวิจัย ซึ่งเป็นไปด้วยความสมัครใจ และสามารถออกจากงานวิจัยได้ตลอดเวลาที่ต้องการ ข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยเก็บไว้เป็นความลับ และนำเสนอผลการศึกษาในภาพรวม ไม่มีการระบุชื่อของกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้มี 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ ระดับชั้น เกรดเฉลี่ยสะสม ความสัมพันธ์ของครอบครัว และพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 16 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบประเมินพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล พัฒนาโดย วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ และคณะ (2552) มีจำนวน 14 ข้อ เป็นข้อความที่เกี่ยวกับประสบการณ์การถูกรังแก จำนวน 7 ข้อ

และการเป็นผู้รังแกผู้อื่น จำนวน 7 ข้อ ถามในระยะเวลาช่วง 2 - 3 เดือนที่ผ่านมา ตัวเลือกในแต่ละข้อแบ่งตามความถี่ออกเป็น 5 ระดับ คือ ในช่วง 2 - 3 เดือนที่ผ่านมาไม่เคยเกิดขึ้นเลย เกิดขึ้น 1 - 2 ครั้ง เท่านั้น เกิดขึ้นเดือนละ 2 - 3 ครั้ง เกิดขึ้นสัปดาห์ละครั้ง และเกิดขึ้นสัปดาห์ละ 3 - 4 ครั้ง การแปลผลในการศึกษาครั้งนี้ ในแต่ละข้อคำถาม ความถี่ 5 ระดับจะถูกปรับเป็น 2 ระดับ คือ ความถี่ที่เกิดขึ้นเดือนละ 2 - 3 ครั้งขึ้นไป ถือว่าเกิดพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์ และความถี่ที่ไม่เคยเกิดขึ้น เคยเกิดขึ้น 1 - 2 ครั้ง ถือว่าไม่เคยเกิดพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์ ผลรวมของข้อคำถามนำมาจัดกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มผู้ถูกรังแกผ่านโลกไซเบอร์ 2) กลุ่มผู้รังแกผู้อื่นผ่านโลกไซเบอร์ 3) กลุ่มที่เป็นทั้งผู้ถูกรังแกและรังแกผู้อื่นผ่านโลกไซเบอร์ และ 4) กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์ แบบประเมินพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์มีการสร้างขึ้นโดยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ (วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ และคณะ, 2552) หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 777 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ส่วนที่เป็นผู้ถูกรังแก เท่ากับ .84 และส่วนที่เป็นผู้รังแกผู้อื่นเท่ากับ .85

ส่วนที่ 3 แบบประเมินทัศนคติต่อพฤติกรรม การรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์ พัฒนาโดย วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ และคณะ (2552) ประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์ จำนวน 15 ข้อ เป็นข้อความที่เป็นทัศนคติทางด้านบวก 8 ข้อ และทัศนคติทางลบ 7 ข้อ

เป็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเกิต (Likert scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง การคิดคะแนนในข้อคำถามเชิงบวก เท่ากับ 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ และในข้อคำถามเชิงลบ เท่ากับ 1 2 3 4 และ 5 ตามลำดับ การแปลผล คิดคะแนนรวมโดยคะแนนที่สูงบ่งบอกว่ามีทัศนคติทางบวกต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์ที่สูง หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 777 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .87

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง ของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg, 1965) แปลเป็นภาษาไทยโดยพัชร์วิไล ศรีแสง (Srisaeng, 2003) มีจำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วย ข้อความทางบวก 5 ข้อ และข้อความทางลบ 5 ข้อ คำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง การคิดคะแนนในข้อคำถามเชิงบวกเท่ากับ 1 2 3 และ 4 ตามลำดับ และในข้อคำถามเชิงลบ เท่ากับ 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ คะแนนรวมสูงบ่งบอกว่ามีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.86 หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 777 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .76

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เมื่อได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดลแล้ว ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลผ่านบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน

เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย และขออนุญาต
การทำวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียน

2. ผู้วิจัยเข้าพบอาจารย์ในโรงเรียนที่
เกี่ยวข้องและพบนักเรียน เพื่อชี้แจงรายละเอียด
การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บรวบรวม
ข้อมูล จำนวนและคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างที่
ต้องการ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยสุ่มเป็นห้องเรียน
ดำเนินการขอความยินยอมการเข้าร่วมวิจัยจาก
ผู้ปกครองและนักเรียน

3. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้
แบบสอบถามตามที่ประสานงานไว้ โดยผู้วิจัย
นัดหมายวันและเวลากับทางโรงเรียน เลือกตามที่
ผู้เข้าร่วมวิจัยสะดวก อธิบายขั้นตอนให้ผู้เข้าร่วม
วิจัยรับฟังโดยละเอียด จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมวิจัยทำ
แบบสอบถาม ใช้เวลา 30 - 45 นาที และให้ส่ง
แบบสอบถามในกล่องที่บ่งชี้เจาะช่องสำหรับใส่
แบบสอบถามที่เตรียมไว้

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ไปตรวจสอบ
ความสมบูรณ์ของข้อมูล ลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทาง
สถิติ โดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่
ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อ
อธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่
ศึกษา และใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว
แบบมี 1 ตัวแปร (One-way analysis of variance)
เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของการ
เห็นคุณค่าในตนเอง และทัศนคติต่อพฤติกรรม
รังเกียจผ่านโลกโซเชียลในนักเรียน และใช้วิธี
Least Significant Difference (LSD) เพื่อวิเคราะห์

ความแตกต่างรายคู่ของการเห็นคุณค่าในตนเอง
และทัศนคติต่อพฤติกรรมรังเกียจผ่านโลกโซเชียล
ซึ่งจากการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า เป็นไป
ตามข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติดังกล่าว

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
ที่ 4 - 6 จำนวน 777 คน แยกเป็นเพศชาย 248 คน
เพศหญิง 529 คน อายุเฉลี่ย 16.53 ปี ($SD = .82$) ผล
การเรียนเฉลี่ย 2.96 ($SD = .58$) ส่วนใหญ่อาศัยอยู่
กับบิดา-มารดา (ร้อยละ 70.90) และบรรยากาศใน
ครอบครัวรักใคร่กลมเกลียว (ร้อยละ 82.60) นักเรียน
ส่วนใหญ่ใช้อินเตอร์เน็ตผ่านสมาร์ตโฟน (ร้อยละ
93.30) และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก (ร้อยละ 59.20)
ส่วนใหญ่จะใช้อินเตอร์เน็ตที่บ้าน (ร้อยละ 84.00) และใน
โรงเรียน (ร้อยละ 61.80) ระยะเวลาเฉลี่ยที่ใช้อินเตอร์เน็ต
5.48 ชั่วโมง/วัน วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ส่วนใหญ่
คือ เพื่อหาข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ (ร้อยละ
87.50) เพื่ออัปโหลด/แชร์ รูปภาพ หรือวิดีโอ (ร้อยละ
58.80) และเพื่อพูดคุย สนทนา กิจกรรมบันเทิง
(ร้อยละ 55.00) เว็บไซต์ที่กลุ่มตัวอย่างเข้าใช้งาน
มากที่สุด คือ google.com (ร้อยละ 94.50) youtube.com
(ร้อยละ 92.30) และ Dek-D.com (ร้อยละ 71.40)
เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ใช้งานมากที่สุด คือ
Facebook (ร้อยละ 97.30) Line (ร้อยละ 87.40) และ
Instagram (ร้อยละ 71.40) โดยพบว่ามียุคกลุ่มตัวอย่าง
ร้อยละ 54.40 ใช้ชื่อ-นามสกุลจริงเป็นชื่อบัญชีโปรไฟล์
ของตัวเองในเครือข่ายสังคมออนไลน์

พฤติกรรมรังเกียจผ่านโลกโซเชียล

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 25.30 ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล ในขณะที่ร้อยละ 74.70 มีประสบการณ์เกี่ยวกับ

พฤติกรรมนี้ โดยจัดเป็นกลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแกมากที่สุด (ร้อยละ 46.50) รองลงมาคือ กลุ่มผู้ถูกรังแก (ร้อยละ 14.90) และกลุ่มผู้รังแกผู้อื่น (ร้อยละ 13.30) ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์ของการมีพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล (n = 777)

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม	197	25.3
กลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแก	361	46.5
กลุ่มผู้ถูกรังแก	116	14.9
กลุ่มผู้รังแกผู้อื่น	103	13.3

รูปแบบของพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการรังแกกันผ่านโลกโซเชียล พบว่ารูปแบบที่นักเรียนถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลที่พบมากที่สุด คือ โดนนิทาหรือถูกคำทอผ่านมือถือ ห้องสนทนา หรือเว็บไซต์ (ร้อยละ 43.63) รองลงมาเป็นการโดนส่งข้อความก่อกวนผ่านมือถือ อีเมล หรือเว็บไซต์ซ้ำ ๆ (ร้อยละ 39.90) สำหรับรูปแบบการรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลมากที่สุดคือ การนิทาหรือคำทอโดยผู้อื่นผ่านมือถือ ห้องสนทนา หรือเว็บไซต์ (ร้อยละ 49.81) รองลงมาเป็นการส่งข้อความก่อกวนโดยผู้อื่นผ่านมือถือ อีเมล หรือเว็บไซต์ซ้ำ ๆ (ร้อยละ 23.81) และการลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่ม สร้างกระแสข่าวลือ (ร้อยละ 19.31) (ตารางที่ 2)

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเห็นคุณค่าในตนเอง และทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มผู้รังแกผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองสูงสุด (mean = 28.75, SD = 4.09) ในขณะที่กลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแกเป็นกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำสุด (mean = 27.23, SD = 3.59) และพบว่ากลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลสูงสุด (mean = 36.45, SD = 9.50) ในขณะที่กลุ่มผู้รังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลมีค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลต่ำสุด (mean = 33.25, SD = 9.22) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของความถี่การถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลในช่วง 2 เดือน ที่ผ่านมา จำแนกตามรูปแบบของพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล (n = 777)

รูปแบบพฤติกรรม	ลักษณะของพฤติกรรม	
	รังแกผู้อื่น จำนวน (ร้อยละ)	ถูกรังแก จำนวน (ร้อยละ)
1. การนิทาหรือคำทอผ่านมือถือ ห้องสนทนา หรือเว็บไซต์	387 (49.81)	339 (43.63)
2. การส่งข้อความก่อกวนผ่านมือถือ อีเมลล์ หรือเว็บไซต์ซ้ำ ๆ	185 (23.81)	310 (39.90)
3. การนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องไปเผยแพร่ทางมือถือ หรืออินเทอร์เน็ต	106 (13.65)	117 (15.06)
4. การนำข้อมูลส่วนตัวหรือข้อมูลที่เป็นความลับไปเปิดเผย/ส่งต่อทางมือถือ หรืออินเทอร์เน็ต	119 (15.32)	123 (15.83)
5. การแอบอ้างชื่อไปให้ร้าย คำทอหรือกระทำการดั่งข้ออื่น ๆ ทาง มือถือ หรือทางอินเทอร์เน็ต	105 (13.52)	83 (10.69)
6. การล้อเลียน ข่มขู่ หรือคุกคามผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	117 (15.06)	123 (15.83)
7. การลบหรือบดลอกออกจากกลุ่ม สร้างกระแสข่าวลือ	150 (19.31)	123 (15.83)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเห็นคุณค่าในตนเอง และทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล จำแนกเป็นรายกลุ่ม (n = 777)

กลุ่มที่มีพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล	การเห็นคุณค่าในตนเอง		ทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล	
	mean	SD	mean	SD
กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง	28.05	3.74	34.93	9.93
กลุ่มผู้ถูกรังแก	27.96	4.08	34.27	9.20
กลุ่มผู้รังแกผู้อื่น	28.75	4.09	33.25	9.22
กลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแก	27.23	3.59	36.45	9.50

พฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างกลุ่มด้วยสถิติการวิเคราะห์

ความแปรปรวนแบบทางเดียวพบว่า ค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนทั้ง 4 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างน้อย 1 คู่ ($F_{(3, 773)} = 5.229, p = .002$) (ตารางที่ 4)

เมื่อทำการเปรียบเทียบพหุคูณด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD) พบว่าแตกต่างกัน 2 คู่ โดยคู่ที่ 1 กลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแกผ่านโลกโซเชียล มีค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่ากลุ่มผู้รังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .000$) และคู่ที่ 2 กลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแกผ่านโลกโซเชียล มีค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผ่านโลกโซเชียลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .014$)

พฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลกับทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลระหว่างกลุ่มด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน

แบบทางเดียวพบว่า ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลของนักเรียนทั้ง 4 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างน้อย 1 คู่ ($F_{(3, 773)} = 3.880, p = .008$) (ตารางที่ 5)

เมื่อทำการเปรียบเทียบพหุคูณด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD) พบว่าแตกต่างกัน 2 คู่ ประกอบด้วย 1) กลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแกผ่านโลกโซเชียล มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลสูงกว่ากลุ่มที่รังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .003$) และ 2) กลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลสูงกว่ากลุ่มผู้ถูกรังแกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .033$)

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระหว่างกลุ่ม ด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ($n = 777$)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม (between group)	222.928	3	74.309	5.229	.002
ภายในกลุ่ม (within group)	109858.631	773	14.212		
รวม	11208.559	776			

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลระหว่างกลุ่มด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ($n = 777$)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม (between group)	1058.328	3	352.776	3.880	.008
ภายในกลุ่ม (within group)	70278.153	773	90.916		
รวม	71336.481	776			

การอภิปรายผล

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการเห็นคุณค่าในตนเอง

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มผู้ถูกรังแก ผู้รังแกผู้อื่น ผู้ที่เป็นทั้งผู้รังแกกับถูกรังแก และผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลพบว่า กลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีค่าเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่ากลุ่มผู้รังแกผู้อื่น ($p = .000$) และกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล ($p = .014$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาทั้ง 4 กลุ่มจะพบว่า กลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกกับถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำสุด สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่า กลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกกับถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีแนวโน้มที่จะเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ (Kowalski & Limber, 2012; Patchin & Hinduja, 2010) ประกอบกับในช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงที่มีอารมณ์อ่อนไหวเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ไม่มั่นคง มีความสามารถในการควบคุมการแสดงออกด้านอารมณ์ได้ไม่ดีเท่าที่ควร (สุริยเดว ทรีปาตี และวิมลทิพย์ มุกสิกพันธ์, 2556) เมื่อบุคคลมีการประเมินตนเองและไม่สามารถกระทำพฤติกรรมได้ตามตั้งใจ ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ หรือเทียบเคียงกับผู้อื่นแล้วพบว่าไม่มีศักยภาพเท่าเทียมผู้อื่น จะรู้สึกที่มีความภาคภูมิใจในตนเองลดลง (Rosenberg, 1965) วัยรุ่นเมื่อถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลโดยถูกคำทอเยาะเย้ย นินทาว่าร้าย หรือทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง จะส่งผลกระทบต่อความเป็นตัวตนของวัยรุ่น เกิดความอับอาย สูญเสียความมั่นคงทางจิตใจ

นำไปสู่การเห็นคุณค่าในตนเองลดลงได้ (Chang et al., 2013; Kowalski & Limber, 2012) นอกจากการที่ถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลแล้ว วัยรุ่นกลุ่มนี้ยังมีการรังแกผู้อื่นด้วยวิธีต่าง ๆ ผ่านโลกโซเชียลร่วมด้วย ซึ่งเป็นการกระทำเพื่อเอาคืน หรือเพื่อโต้ตอบกลับผู้ที่รังแกตน (วัฒนาวดี ศรีวัฒนพงศ์ และพิมพ์ภา ชานินพงศ์, 2558; Didden et al., 2009; Kowalski & Limber, 2012) แต่เมื่อทำไม่สำเร็จและถูกอีกฝ่ายรังแกกลับ จะทำให้เกิดความไม่มั่นคงทางจิตใจ มองตนเองในแง่ลบ สูญเสียความเชื่อมั่นในตนเอง ส่งผลให้มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ (Rosenberg, 1965)

ในการศึกษารังนี้ยังพบว่ากลุ่มผู้ถูกรังแก ผู้รังแกผู้อื่น และผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรังแกกันมีการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่า กลุ่มผู้ถูกรังแกมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มผู้รังแกผู้อื่น และกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล (Didden et al., 2009; Chang et al., 2013; Fredstrom et al., 2011; Nixon, 2014) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาบริบททางสังคมของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดามารดา สัมพันธภาพในครอบครัวมีความรักใคร่กลมเกลียวกันดี และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับที่ดี ซึ่งการมีคุณค่าในตนเองนั้นเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการประเมินตนเองของนักเรียนว่าตนเองมีคุณค่า มีประโยชน์ และมีความสามารถทัดเทียมกับคนอื่น ๆ การได้รับการดูแลจากครอบครัวที่ดี และการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี สิ่งเหล่านี้จึงอาจเป็นตัวส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้สึกมีคุณค่า

ในตนเองที่ดี (Didden et al, 2009; Zhou et al., 2013) ทำให้ไม่พบความแตกต่างระหว่างทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าวมา

การเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลของกลุ่มผู้ถูกรังแก ผู้รังแกผู้อื่น ผู้ที่เป็นทั้งผู้รังแกกับถูกรังแก และกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลพบว่า กลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางบวกต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลสูงกว่ากลุ่มผู้รังแกผู้อื่น ($p = .003$) และกลุ่มผู้ถูกรังแกผ่านโลกโซเชียล ($p = .033$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่า กลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกกับถูกรังแกผ่านโลกโซเชียล มีทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลในทางบวกสูงกว่ากลุ่มผู้ถูกรังแกผ่านโลกโซเชียล (Aricak et al., 2007) โดยกลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแกมีทัศนคติทางบวกต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลสูงที่สุด ซึ่งทัศนคติทางบวกต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล คือการที่วัยรุ่นมีมุมมองต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลว่าเป็นเรื่องที่ดี เช่น มองว่าทุกคนมีอิสระที่จะทำได้ เป็นการระบายความรู้สึกอย่างหนึ่ง เป็นการกระทำเพื่อความสนุกสนาน เป็นการกระทำที่ได้รับการยอมรับ รู้สึกว่าคนที่กระทำจะมีอำนาจเหนือผู้อื่น เป็นต้น จากการศึกษาพบว่าวัยรุ่นกลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแกส่วนใหญ่เคยถูกรังแกมาก่อน อาจมองว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรง

และสามารถทำได้เช่นกัน จึงแสดงพฤติกรรมโต้ตอบกลับโดยการรังแกผู้อื่น (วัฒนาวิ ศรีวัฒนพงศ์ และพิมพ์ภา ธานินพงศ์, 2558) ประกอบกับช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงที่มีวุฒิภาวะทางจิตใจไม่มั่นคง การคิดและตัดสินใจยังไม่ดีเท่าที่ควร ไม่ได้ตระหนักว่าเป็นพฤติกรรมที่เป็นความผิดหรือไม่ถูกต้อง ส่งผลให้วัยรุ่นมีการแสดงพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาพบว่ากลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแกเป็นกลุ่มที่พบมากที่สุดในกลุ่มที่มีประสบการณ์รังแกกันผ่านโลกโซเชียล (Brack & Caltabiano, 2014; Kowalski & Limber, 2012) ซึ่งในการศึกษารั้งนี้พบกลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแก ร้อยละ 46.5

นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า กลุ่มผู้รังแกผู้อื่น ผู้ที่ถูกรังแก และผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล มีทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่า กลุ่มผู้รังแกผู้อื่นมักมีทัศนคติทางบวกต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลมากกว่ากลุ่มอื่น และกลุ่มผู้ถูกรังแกจะมีทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลในทางลบ (Barlett & Gentile, 2012; Elledge et al., 2013; Kodama et al., 2015; Walrave & Heirman, 2011) ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่ทัศนคติของเยาวชนไทยส่วนหนึ่งยังมองว่าพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลไม่ใช่เรื่องที่ร้ายแรง เป็นเรื่องที่ไม่ใช่ความผิด และยังเป็นเรื่องสนุกสนาน (วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ และคณะ, 2552) ทำให้ทัศนคติต่อโลกโซเชียลของทั้ง 3 กลุ่มไม่แตกต่างกัน ดังนั้นการส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียลในทางที่ถูกต้อง เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยลด

และป้องกันพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์ในนักเรียนได้

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่านักเรียนแต่ละกลุ่มที่มีประสบการณ์การรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์ที่แตกต่างกันมีการเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกัน บุคลากรที่เกี่ยวข้องควรให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละกลุ่มโดยคำนึงถึงความแตกต่างของการเห็นคุณค่าในตนเองและพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์ของนักเรียนให้สอดคล้องตามแต่ละกลุ่ม

2. จากการศึกษาพบว่านักเรียนแต่ละกลุ่มมีทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์แตกต่างกัน ซึ่งการมีทัศนคติทางบวกจะส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมมากขึ้น พยาบาลควรมีการช่วยเหลือโดยการปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์ของนักเรียนให้ไปในทางที่เหมาะสม

3. ควรมีการขยายการศึกษาพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์ในกลุ่มอื่น ๆ ทุกภาคของประเทศ เช่น นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อุดมศึกษา และกลุ่มวัยทำงาน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอบคุณกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทุกคนที่ยินดีเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- พิมพ์วิทย์ บุญมงคล, ดิโหมะ โอหะเน็น, ณัฐรัชต์ สามมาะ, รณภูมิ สามัคคีธรรม, ราชาวดี เอี่ยมศิลป์, รูไวดิ สามมาะ, และคณะ. (2556). ความรุนแรงในพื้นที่ไซเบอร์ของเยาวชนหญิงไทย: ความต่อเนื่องของวัฒนธรรมความรุนแรงในสังคมไทย. *วารสารสหศาสตร์*, 13(1), 215-247.
- วัฒนาวิดี ศรีวัฒนพงศ์ และ พิมพ์ภา ธาณินพงศ์. (2558). สื่ออิเล็กทรอนิกส์และอินเทอร์เน็ตที่มีผลต่อพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนในโรงเรียน เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารการสื่อสารและการจัดการนิคิต้า*, 1(2), 128-144.
- วิมลทิพย์ มุกสิกพันธ์, สุจินดา ย่อจีน และ สาลินี จันทร์เจริญ. (2552). โครงการสำรวจประจําชาติ พฤติกรรมการข่มเหงรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์ของนักเรียน เขตกรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2557, จาก <http://www.wport.org/survey/detail/9>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). การสำรวจการมีกรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2561, จาก <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries22.html>
- สุริยเดว ทรีปาตี และ วิมลทิพย์ มุกสิกพันธ์. (2556). *คุณภาพชีวิตเด็ก*. นครปฐม: สถาบันเด็กแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวมหาวิทยาลัยมหิดล.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behaviour. *Organizational Behaviour & Human Decision Processes*, 50, 179-211.
- Arıcak, T., Siyahhan, S., Uzunhazanoglu, A., Saribeyoglu, S., Ciplak, S., Yilmaz, N., & Memmedov, C. (2007). Cyberbullying among Turkish Adolescents. *Cyberpsychology & Behavior*, 11(3), 253-261.
- Barlett, C. P., & Gentile, D. A., (2012). Attacking others online: The formation of cyberbullying in late adolescence. *Psychology of Popular Media Culture*, 1(2), 123-135.
- Bauman, S., Toomey, R. B., & Walker, J. L. (2013). Associations among bullying, cyberbullying, and suicide in high school students. *Journal of Adolescence*, 36(2), 341-350.

- Brack, K., & Caltabiano, N. (2014). Cyberbullying and self-esteem in Australian adults. *Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 8(2), 172-181.
- Buchner, A. (2010). *G*Power: Users Guide - Analysis by design*. Web Page of Heinrich-Heine Universität - Institut für experimentelle Psychologie. Retrieved June 21, 2016, from <http://www.psych.uni-duesseldorf.de/abteilungen/aap/gpower3>.
- Chang, F., Lee, C., Chiu, C., Hsi, W., Huang, T., & Pan, Y. (2013). Relationships among cyberbullying, school bullying, and mental health in Taiwanese adolescents. *Journal of School Health*, 83(6), 454-462.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed). New York: Lawrence Erlbaum Associates.
- Diden, R., Scholte, R. H. J., Korzilius, H., De-Moor, J. M. H., Vermeulen, A., & O'Reilly, M., et al. (2009). Cyberbullying among students with intellectual and developmental disability in special education settings. *Developmental Neurorehabilitation*, 12(3), 146-151.
- Elledge, L. C., Williford, A., Boulton, A. J., DePaolis, K. J., Little, T. D., & Salmivalli, C. (2013). Individual and contextual predictors of cyberbullying: The influence of children's provictim attitudes and teachers' ability to intervene. *Journal of Youth Adolescence*, 42(1), 698-710.
- Flornos, G. D., Siomos, K. E., Fisoun, V., Dafouli, E., & Geroukalis, D. (2013). Adolescent online cyberbullying in Greece: The impact of parental online security practices, bonding, and online impulsiveness. *Journal of School Health*, 83(6), 445-453.
- Fredstrom, B. K., Adams, R. E., & Gilman, R. (2011). Electronic and school-based victimization: Unique contexts for adjustment difficulties during adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 40, 405-415.
- Goebert, D., Else, I., Matsu, C., Chung-Do, J., & Chang, J. (2011). The impact of cyberbullying on substance use and mental health in a multiethnic sample. *Maternal & Child Health Journal*, 15(8), 1282-1286.
- Heirman, W., & Walrave, M. (2011). Predicting adolescent perpetration in cyberbullying: An application of the theory of planned behavior. *Psicothema*, 24(4), 614-620.
- Hemphill, S. A., Kotevski, A., Tollit, M., Smith, R., Herrenkohl, T. I., Toumbourou, J. W., & Catalano, R. F. (2012). Longitudinal predictors of cyber and traditional bullying perpetration in Australian secondary school students. *Journal of Adolescent Health*, 51(1), 59-65.
- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2008). Cyberbullying: An exploratory analysis of factors related to offending and victimization. *Journal of Deviant Behavior*, 29(1), 129-156.
- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2010). Bullying, cyberbullying, and suicide. *Archives of Suicide Research*, 14(3), 206-221.
- Kodama, K., Harriger, J., Krumrei, M. E., & Miller-Perrin, C. (2015). Positive attitudes as a mediator between moral disengagement and cyberbullying behaviors. *Children and Youth Services Review*, 34(1), 834-837.
- Kowalski, R. M., & Limber, S. P. (2012). Psychological, physical, and academic correlates of cyberbullying and traditional bullying. *Journal of Adolescent Health*, 53(1), S13-20.
- Kowalski, R. M., Morgan, C. A., & Limber, S. P. (2010). Traditional bullying as a potential warning sign of cyberbullying. *School Psychology International*, 33(5), 505-519.
- Litwiller, B. J., & Brausch, A. M. (2013). Cyber bullying and physical bullying in adolescent suicide: The role of violent behavior and substance use. *Journal of Youth and Adolescence*, 42, 675-684.
- Nixon, C. L. (2014). Current perspectives: The impact of cyberbullying on adolescent health. *Adolescent Health Medicine and Therapeutics*, 5, 143-158.
- Patchin, J. W., & Hinduja, S. (2010). Cyberbullying and self-esteem. *Journal of School Health*, 80(12), 614-621.
- Patchin, J. W., & Hinduja, S. (2012). School-based efforts to prevent cyberbullying. *The Prevention Researcher*, 19(3), 7-9.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

- Schenk, A. M., & Fremouw, W. J. (2012). Prevalence, psychological impact and coping of cyberbully victims among college students. *Journal of School Violence, 11*(1), 21-37.
- Srisaeng, P. (2003). *Self-esteem, Stressful life events, social support and postpartum depression in adolescent mothers in Thailand*. The degree of Doctor of Philosophy, Graduate School, Case Western Reserve University.
- Sticca, F., Ruggieri, S., Alsaker, F., & Perren, S. (2013). Longitudinal risk factors for cyberbullying in adolescence. *Journal of Community & Applied Social Psychology, 23*(1), 52-67.
- Suriyabandara, V. S. (2017). An analysis of the attitude towards cyberbullying and cyber victimization among the university students of Sri Lanka. *World Journal of Social Science, 4*, (2), 18-31.
- Tokunaga, R. S. (2010). Following you home from school: A critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization. *Computers in Human Behavior, 26*, 277-287.
- Walrave, M., & Heirman, W. (2011). Cyberbullying: Predicting victimisation and perpetration. *Children & Society, 25*(1), 59-72.
- Zhou, Z., Tang, H., Tian, Y., Wei, H., Zhang, F., & Morrison, C. M. (2013). Cyberbullying and its risk factors among Chinese high school students. *School Psychology International, 34*(6), 630-647.